

Блоги письменників як новітня форма комунікації з читачами

Мирослава Рудик

Львівський національний університет ім. Івана Франка, Львів – Україна
Щецінський університет, Щецин – Польща
rudyk_miroslava@ukr.net; <https://orcid.org/0000-0003-3612-100X>

Pisarskie blogi jako nowoczesna forma komunikacji z czytelnikami

Myroslawa Rudyk

Lwowski Uniwersytet Narodowy im. Iwana Franki, Lwów – Ukraina
Uniwersytet Szczeciński, Szczecin – Polska

STRESZCZENIE. Artykuł przedstawia, jak za pomocą współczesnej formy komunikacji – blogów pisarze popularyzują swoją twórczość wśród szerokiej publiczności, wykorzystując nowe formaty do rozmów o literaturze i nie tylko. Dzięki pisarskim blogom powstaje nowe środowisko kulturowe, które łączy ludzi nie tylko według ich upodobań literackich, ale także na podstawie światopoglądowych prawd. Blog pisarza pełni kilka funkcji: informacyjną – przekazuje wiadomości o nowościach literackich, wydarzeniach i życiu samego twórcy; reprezentacyjną – gdy pisarz reprezentuje określoną grupę społeczną o wspólnych zainteresowaniach; opiniotwórczą – gdy jako lider opinii przemawia do społeczeństwa jako autorytet moralny; konsolidującą – gdy jednoczy społeczność swoich zwolenników wokół wyższego celu (np. wolontariat, zbiórka pomocy dla wojska); edukacyjną – gdy jako przedstawiciel elity duchowej narodu rozpowszechnia istotne informacje, skłania ludzi do refleksji nad odciecznymi prawdami, lekcjami historii, dylematami etycznymi itp. W artykule przeanalizowano rolę blogów pisarskich w czasie wojny po 2022 roku. Również przedstawiono trafne wypowiedzi pisarzy na temat twórczości w czasie wojny. Całość ukazuje transformację literatury w epoce internetu oraz poszerzenie jej możliwości. Wskazano także zalety i wady procesu internetyzacji literatury.

Słowa kluczowe: literatura, pisarskie blogi, komunikacja w internecie, wojna w Ukrainie, informacja, środowisko kulturowe

Writers' blogs as a modern form of communication with readers

Myroslava Rudyk

Ivan Franko National University of Lviv, Lviv – Ukraine
University of Szczecin, Szczecin – Poland

ABSTRACT. The article presents how writers popularize their work among a wide audience by using new formats to discuss literature and related ideas. The research focused on blogs as a modern form of communication. Thanks to writers' blogs, a new cultural environment is emerging, bringing people together not only based on literary preferences but also on worldview principles. A writer's blog serves several functions: informational – providing updates on literary news, events, and the writer's life; representative – when the writer represents a specific social group with shared interests; opinion-forming – when the writer, as an opinion leader, addresses society as a moral authority; consolidating – when the writer unites their community of supporters around a higher purpose (e.g., volunteering, fundraising for the Armed Forces of Ukraine, etc.); and educational – when the writer, as a representative of the nation's intellectual elite, disseminates important information, encouraging people to reflect on timeless truths, historical lessons, ethical dilemmas, and other issues. The article also analyzes the role of writers' blogs since the start of the war in 2022. It presents insightful quotes from writers about creativity in wartime. Overall, the article highlights the transformation of literature in the internet age and the expansion of its possibilities. It also outlines both the advantages and disadvantages of the digitalization of literature.

Keywords: literature, writers' blogs, online communication, war in Ukraine, information, cultural environment

Вступ

Сьогодні важко уявити світ без інтернет-комунікації, яка проникає у всі сфери життєдіяльності людини. Інтернет є альтернативним середовищем нашого життя, у якому людина прагне відтворити свої зацікавлення, хобі, вирішити життєві завдання. Тому у часи стрімкого розвитку технологій та блискавичного обміну інформацією через інтернет-мережу блоги письменників стали новітньою формою комунікації з читачами. Блог письменника допомагає наблизити творчість до аудиторії, ознайомити читачів з новинками літератури, подіями з життя автора, рефлексіями на події навколишнього світу. Особливо в час російсько-української війни, коли тема незалежності України стоїть особливо гостро, а письменники як лідери думок і моральні авторитети суспільства дають оцінку загальнополітичній ситуації, допомагають донатами воїнам ЗСУ, через літературу привертають увагу до ситуації на фронті, стають

голосом українського народу на міжнародній арені. Також блог письменника є платформою для створення відповідної комунікаційної атмосфери, об'єднує аудиторію навколо важливих проблем сучасності. Пролітературна публіка особливо вразлива до тем, пов'язаних з війною, тому середовище шанувальників літератури є майданчиком просування важливих ідей та збереження української ідентичності.

Роль літератури у нашому сьогоденні (аналіз досліджень теми)

Література в епоху інтернету і масових комунікацій набуває суспільного характеру. З одного боку, література ще більше відкривається перед читачами, стає до них ближчою, бо читати твори можна за допомогою мобільних застосунків та електронних пристроїв будь-де, незалежно від місця перебування, часу доби, мови тощо. А з іншого – дещо втрачається інтимність цих стосунків між автором і книгою. Індивідуальна рецепція літературного твору розчиняється у вирі відгуків, рецензій, обговорень літературного твору: чи то на літературних інтернет-форумах, чи то в соціальних мережах. Однак література як важлива суспільна ланка, що об'єднує історію і сьогодення, запрошує до спільного грона людей різного віку, професій, особистих зацікавлень, намагається знайти своє місце у світі інтернет-комунікацій.

Стрімкий розвиток технологій змінює світ навколо, зміни ці теж стосуються і літератури. Дослідниця Марія Хопфіндер влучно зауважує, що перша декада ХХІ ст. принесла змінений контекст для функціонування літератури. Тепер ним є соціальна комунікація [Hopfinger 2011: 21]. Дослідник Міхал Писарський підкреслює, що одночасно від початку література як мистецтво слова шукає в інтернеті свого місця. Література інтернету стала інтертекстуальною оповіддю [Pysarskyi 2003: 19]. Журналістикознавець і літературний критик Володимир Здоровега стверджував: „Друковане слово не вмере, але може стати раритетом” [Rudyk 2016: 5]. У цьому є своя рація, адже завжди залишиться частина людей, яка надаватиме перевагу друкованій книзі, хоч електронна книга чи її аудіовідповідник усе частіше користується популярністю серед аудиторії.

Всі різновиди літератури: друкована, починаючи від часу Гутенберга, чи усна, яка існує століттями, електронна, яка вже з нами понад два десятиліття, – присутні в нашій сучасності. Література як сфера культури використовує нові технологічні можливості, які з'являються, аби співзвучати зі всіма цивілізаційними змінами, також змінюється перцепція і вразливість учасників культурного процесу [Hopfinger 2011: 20].

Література в інтернет-просторі має свої додаткові функції з огляду на специфіку середовища, а відтак свої переваги й недоліки. До прикладу, се-

ред переваг можна виокремити: миттєвий доступ, широкий вибір авторів, різноманітність представлених форм і жанрів, інтерактивність, популяризація культури читання, можливість самопублікації, що є важливим для початкуючих авторів, миттєві реакції і тісний контакт автора з аудиторією. До недоліків відносимо: перенасичення контентом, з якого слід вибрати вартісний твір, також часом низька якість літератури, проблема авторського права, проблеми технічного характеру такі, як доступ до мережі та справність приладу чи втрата доступу (неактивний поклик тощо), а також проблеми фрагментарного сприйняття, адже онлайн-середовище часто не сприяє вдумливому читанню, бо має багато факторів відволікання, розпорошення уваги.

Література й надалі відіграє важливу роль в житті сучасної людини, але сьогодні ми спостерігаємо певну трансформацію формату літератури та моделі відносин автор – читач. Найцікавіше, що до цих змін мусять dostosуватися як письменники, так і їхні шанувальники. Дослідниця Йоланта Мацькевич зауважує:

З'явилися нові технології та новий спосіб їх використання – як найсучасніших, так і старих, здавалося б, уже добре освоєних. Це не могло не вплинути на сам комунікаційний процес, особливо на комунікацію, опосередковану через медіа, зокрема на способи і стилі сприйняття. Нові ж способи і стилі сприйняття формують того, хто отримує повідомлення, тобто нового реципієнта. Можна сказати, що в певному сенсі нові технологічні світи створюють нових людей [Maćkiewicz 2011: 10].

Саме тому метою нашого дослідження є аналіз письменницького блогу як новітньої форми комунікації, нового життя літератури в інтернет-просторі. Відповідно зародження нових можливостей і неминучих викликів для сучасних письменників. Також аналізуємо літературну творчість у контексті історико-політичних реалій.

Блог письменника – простір між літературою і комунікацією

Новітні інтернет-медіаплатформи суттєво розширюють можливості користувачів у процесах отримання та поширення інформації завдяки постійному вдосконаленню комунікаційних технологій платформ, що сприяє їхньому активному використанню як основного джерела аудіовізуальної інформації. Окреслення блогу, як новітньої форми комунікації знаходимо у багатьох дослідженнях. Визначення його суті і функцій досить різноманітне: від щоденникового запису до створення групи за інтересами. Розглянемо кілька визначень блогу.

Блог – це окремий, у тому числі персональний, веб-сайт, основний зміст якого – особисті записи, автора, що додаються регулярно у зворотньому хронологічному порядку (останній запис зверху), а також коментарі користувачів й зображення або мультимедіа [Chekmyshev, Yaroshenko 2014: 9].

На думку дослідниці Лесі Городенко, блог – один із засобів, з допомогою якого користувач може виявити всі свої літературні навички, не побоюючись різкої критики редакторів чи видавців [Horodenko 2014]. У контексті літератури блог має своє особливе значення. Можна зустріти різні дефініювання від жанру (форми представлення інформації) до широкого тематичного спектру представлення літератури в сучасному світі та створення фан-сторінок тощо.

Блог не є єдиною, замкнутою цілісністю – це щось, що розширюється з кожним новим записом. Блогер, на відміну від письменника, не має послідовної концепції свого твору; блоги – це як роман у розділах, що створюється на ходу. Рідко автор знає, як усе це закінчиться [Maryl 2012: 41].

Мають рацію дослідники, що, на відміну від книги, блог має інші функції і концепцію. Книга і блог – це абсолютно різні носії інформації. Книгу прийнято вважати більш довговічною, монотематичною, більш автономною. Натомість блоги швидко і масово народжуються і так само зникають, залежать від розвитку платформи, постійної актуалізації, найчастіше є політематичними. Відрізняє їх також комунікативна складова, бо блог сам по собі є майданчиком для дискусій, тоді як про книгу дискутувати не доводиться на її сторінках, але можна це робити у блозі.

Електронний дискурс відрізняється від “друкованих” текстів (тобто текстів, що з’являються в друкованих медіа або як цифрові репринти) тим, що він глибше вбудований у контекст і налаштований на безпосередню реакцію отримувача. Ці властивості електронного слова, очевидно, проявляються в блогах [Maryl 2012: 33].

А це своєю справою показує нам специфіку новітньої інтернет-комунікації та особливість блогу як платформи і рецепції літератури. Важливу роль відіграє комунікативний складник, персоналізація блогу як окремого медіа та миттєві реакції аудиторії. Ці ознаки вирізняють сучасні моделі комунікації.

Дослідник Антон Чорнобильський стверджує, що інтерактивні моделі взаємодії розглядають відправника та отримувача як відповідальних за ефективність комунікації. Однією з найбільших відмінностей між активними та інтерактивними моделями є підвищена увага до зворотного зв’язку [Chornobylskyi 2024]. Популярність блогосфери зумовлена й тим, що за допомогою нової ролі блогера кожному надана можливість публічної комунікації завдяки використанню раніше незнаних і недоступних інструментів. Блогінг

є логічним результатом потреби людей у спілкуванні та співучасті у творенні нової реальності.

Віртуальні автори, якими нині за різними статистичними даними є чверть світового населення, формують нову свідомість і нові інформаційні пріоритети через продукування й обмін інформаційними потоками. Вони разом описують людську цивілізацію в реальному часі, а бачення кожного з них є вагомою часткою історії. І це, на думку, Д. Рашкоффа, є визначальною ознакою „суспільства авторів” і нових медіа [Rushkoff 2005: 228].

Дослідник Кшиштоф Кашевський вважає, що комунікації між медійним відправником і масовим отримувачем завжди притаманний опосередкований контакт, тоді як два інші виміри формуються по-різному залежно від використаного медіа [Kaszewski 2018: 158]. Власне різниця виступає між повідомленнями у традиційних медіа (преса, радіо і телебачення) та інтернет-медіа. Форма блогу є наближеною до живого спілкування, попри свій виражений віртуальний характер. Блоги пропонують автентичний спосіб комунікації, свіжий і спонтанний, чимось подібний до взаємодій віч-на-віч, але, звісно, не здатний цілком замінити живе спілкування. Подібність визначається в тому, що в умовах реального часу відбувається комунікація між автором і адресатом, миттєві емоційні реакції чи коментарі, жваві дискусії між споживачами контенту.

По-перше, перенесення літературного життя в інтернет-медіум змінює спосіб функціонування літературної комунікації – письменники стають більш відповідальними за різноманітні матеріали, пов’язані з літературою, та за контакт з аудиторією, нав’язаний своєю присутністю в мережевому середовищі. По-друге, інтернет-контекст зумовлює, що мережеві жанри висловлювань (як електронний дискурс) слід розглядати в контексті комунікації [Maryl 2012: 47].

Блогерство забезпечує платформу для авторів, які можуть говорити безпосередньо зі своєю аудиторією на різні суспільно важливі чи просто розважальні дискурси і в цьому є його найвища сутність як комунікативного майданчика.

Репрезентація літератури через блог відбувається кількома шляхами:

- анонсування літературних новинок;
- запрошення на подію (презентація, автограф-сесія, літературник, фестиваль тощо);
- обговорення виданого твору;
- інтеракція з читачами (прямий ефір, питання-відповідь);
- рілси (reels), пряма трансляція з події;
- представлення у блозі твору (поезія) або його уривків (прозові форми);
- рецензії та огляди літературних творів.

Окрім суто літературного контенту, пов'язаного безпосередньо з літературною творчістю, читачів також цікавлять і навкололітературні теми:

- літературні премії, конкурси, нагороди;
- медіавідображення літературного життя (повідомлення, сенсації, медіарезонанс);
- повідомлення про життєві події автора;
- рефлексії на загальнополітичні теми;
- волонтерська діяльність;
- пряма співпраця з військовими.

Дослідниця Пауліна Хожевська-Рубік цікавиться блогом письменника як жанровою рамкою, пов'язаною з традицією цифрового *life-writing*, яка визначає сприйняття постів і, насамперед, підриває жанрову стабільність записів, що містять літературні тексти [Chorzewska-Rubik 2024: 149]. Це пов'язано з поєднанням художнього зображення життя та представленням автобіографічних елементів, що дає площину для розширення творчості теж за допомогою *life-writing*. Все це стає єдиним цілим у форматі блогу.

Зазвичай блог письменника поєднує як літературну тематику, так і проблематику загального характеру відповідно до ситуації в світі, країні чи житті конкретного автора. Війна змінює літературу, підходить до розуміння її ролі в житті сучасної людини, намагається передати емоції, зафіксувати певний стан з відображенням нашого часопростору.

Відтак, помічаємо суттєву зміну в парадигмі трактування літератури і її ролі саме в час війни, де змінюються її функції і сутність, що стає новим явищем і тенденцією у літературі нашого воєнного часу. Вважаємо, що література бере на себе важку ношу воєнних реалій, болі втрати, консолідацію суспільства, творення нового культурного середовища. Блог забезпечує існування такого середовища у віртуальному просторі. Цікаво, що ці простори не існують паралельно, а доповнюють один одного, бачимо унікальну ситуацію взаємодії віртуального світу з реальним, підвищення градусу патріотизму, об'єднання навколо важливих проблем сучасності, вироблення нової цінності віртуального середовища, яке не лише трактує літературу як категорію естетичну, духовну, а й здатне на масштабні волонтерські ініціативи, відповідальне ставлення до інформації, швидкі суспільні реакції та відповіді на потреби військових. Можна з упевненістю сказати, що література теж на службі війні. У прямому значенні, коли письменники стають до лав Збройних сил України (Сергій Жадан, Артур Дронь, Ярина Чорногуз), а також опосередковано через волонтерські ініціативи (Андрій Любка), гуманітарну підтримку України (Оксана Забужко, Юрій Андрухович). Усі ці ініціативи відображені у блоговій комунікації, тому вважаємо блог ефективним майданчиком як для популяризації літератури, так і у справі побудови громадянського суспільства, заснованого на принципах демократії.

Українські письменники про війну

Для українських авторів війна стала головною темою творів, надаючи нових сенсів і вимірів загалом літературній творчості. Українські письменники у першу фазу війни взяли на себе більшу місію. Вони не лише були авторами зі здобутою вже славою, літературним багажем і важливим доробком. Час війни змусив їх бути лідерами думок, до яких прислухаються, яких цитують. Часом українські письменники за кордоном були амбасадорами України. Загалом зросла у час війни творчість. Ці літературні твори мають дещо публіцистичний характер, драматизм, специфічну систему образів, іншу, часом дуже не-поетичну лексику. У цьому сенсі вважаємо слушною думку дослідниці М. Олдаковської-Куфльової, яка вважає, що термін „вірш” значно більше стосується обраної форми висловлювання, тоді як слово „поезія” частіше пов’язує з вимогою високохудожнього висловлювання [Ołdakowska-Kuflowa 2023: 2]. Однак спосіб вираження емоцій, зокрема якість використаних засобів для їхнього передання, дозволяє також оцінити естетичну цінність текстів. Адже саме вірші на воєнну тематику мають більш прагматичну функцію і слугують ширшому окресленню саме такого роду творів у сучасній літературі. З’явилося й чимало прозових творів, які з різної перспективи показують воєнні реалії.

До прикладу книга Андрія Любки *Війна з тильного боку*. Автор зазначає:

У перші дні й тижні війни я отримував десятки запрошень до публікацій та інтерв’ю у світових медіа. Кожна редакція хотіла авторський текст про переживання війни, пояснень її причин, есей українського письменника із, так би мовити, гущі подій. Але саме в той момент мене заклонило, і я не міг практично нічого писати. Передусім через тривожність, що розбурхувала думки й не давала сконцентруватися на логічних ланцюжках [Liybka 2024: 21].

Молодий поет і воїн Артур Дронь в поетичній збірці *Тут були ми* так роздумує про творчість в час війни:

Найважливіше осердя потрібності поезії в страшний час полягає в тому, що вона робить нас не такими самотніми. Слова все-таки важать. Коли це найпотрібніші, єдиноможливі слова. Маємо говорити їх одне одному, ділитись ними, як просфорками чи цигарками. Вони нікого не захистять, нікого не повернуть, це правда. І біль вони не зменшать. Але можуть нагадати, що ти з цим не сам і не сама. Болю багато, але й нас ба-гато. І це наш спільний біль. А тому якщо й варто писати про щось під час війни, то не про війну, а про людей. Бо визначальним є не те, що з нами сталася війна, а те, що вона сталася з нами. Коли росіяни напали, ми прийняли бій, ми даємо відпір. Боїмося і переборюємо страх. Хоронимо й плачем. Любимо і обіймаєм. Сюди прийшло саме втілення жаху, але ми були тут. І тут були ми. І нікуди ми звідси не підемо [Dron’ 2024: 106].

Відомий український письменник Юрій Андрухович ділиться своїм досвідом про те, як пишеться під час війни:

Літератури під час війни з одного боку створює паралельну дійсність. З 2014 року у нас був час випробувати, чи ці теми для нас є бажаними чи небажаними. Багато письменників експериментували з цією тематикою. Воєнна проза не визначається різноманітністю так само як і воєнна дійсність. Сьогодні ми орієнтуємось на Другу світову війну і цей сплеск повоєнної літератури, яка виникала у цей час. Сьогодні ситуація змінилася завдяки активній дії соціальних мереж, безумовний вплив на літературу в майбутньому матиме штучний інтелект. Напередодні війни я якраз завершив роботу над своєю книгою, але було не до того. Взяв на себе іншу місію коментувати те, що робиться в Україні для закордонних медіа. Цей посил для світу видавався важливішим за будь-яку творчість [Andruchovych 2024].

Оксана Забужко на початку війни у книзі *Моя найдовша подорож*, яка перекладена шістьма мовами світу, прагне розтлумачити іноземним читачам причини війни Росії проти України:

На сьогоднішній день, коли я це пишу, Росія випустила по Україні понад дві з половиною тисячі ракет, ще не означає, що сила країни, в тому числі її військова, визначається народом. Однак, щоб стати справжньою силою, вони повинні спочатку відмовитися бути м'ясом. І не тільки на полі бою. Ми не маємо цього страху навіть зараз, після всіх невимовних страждань, відчаю та руїни, які принесла на нашу землю Росія після 24 лютого 2022 року. Ми знаємо ціну цього гнилого зомбі-монстра... [Zabuzhko 2023: 170].

Також у книзі письменниці дає окреслення поняттю „окопна проза”, як феномену масового документування війни, та аргументовано пояснює кількості війну, яку Росія веде проти нас не лише в політиці, а й у літературі, культурі, мистецтві, медіапросторі.

Сергій Жадан зізнається:

Піймав себе на думці, що майже все, прочитане останнім часом в українських авторів, так чи інакше пов'язане з війною. Навіть якщо війна не присутня в тексті безпосередньо, вона обов'язково виринає десь опосередковано. Навіть коли автор пише щось відверто й демонстративно „не про війну”, війна все одно проступає доволі чітким контуром, правлячи авторський задум, ну або щонайменше – деформуючи його. Зрештою, нічого дивного. Війна виявилась тією травмою, яка, за великим рахунком, визначає сьогодні нашу поведінку, впливає на наші рішення, на наші вчинки, на нашу емоційність [Zhadan 2018].

У романі *Записки українського самашедшого* Ліна Костенко блискуче аналізує складну українську історію. Вона ще у 2010 р. з'ясувала причини та наслідки того, що відбувається з Україною сьогодні. Росія розв'язала війну в Україні, напавши спершу в 2014, а згодом і 2022 р., щоб задовольнити свої імперські амбіції і далі чинити геноцид українського народу. „Схоже, що трагедії стають буднями людства” [Kostenko 2011: 324] – цитата з книги, в якій упізнаємо українське сьогодення.

За формою роман є літописом перших чотирьох років XXI (з 2000 по 2004 роки) століття, поданий у вигляді щоденника 35-річного програміста. Недаремно письменниці обрала форму блогу: можемо констатувати, що, обравши саме таку форму спілкування зі своїми

читачами, письменниця прагне, щоб принаймні люди, які читають, сприйняли ці меседжі й почали вголос говорити про нагальні проблеми свого суспільства й людства в цілому [Chonka 2022: 90].

Як бачимо, тема війни є центральною темою для письменників, і тут ідеться не лише про творчість. Письменник як людина публічна і впізнавана, зі своєю чималою групою шанувальників, прагне сказати своє слово, адже він своєю поставою формує громадську думку, прагне донести ідею патріотизму, української самобутності, об'єднати свою аудиторію навколо важливої проблеми – збереження української державності. Раніше таку функцію можна було здійснити безпосередньо тільки через літературу, публічні виступи у залах, на форумах та літературних фестивалях. Сьогодні ж за допомогою блогів чи соціальних медіа вплив на аудиторію є більш масовим, а відкритість до спілкування, швидкий обмін інформацією стали певним трендом серед письменників. Технологічна сторона забезпечує комунікацію між автором та його аудиторією. Блог стає продовженням творчості, майданчиком для просування ідей, кровообігом думок самої аудиторії. Вважаємо, що використання блогінгу допомагає у промоції літератури. Блог доповнює книгу, хоча популярність автора серед численної аудиторії не завжди підкріплюється досконалим знанням його творчості. Про цей феномен пише професор Бернадетта Дарська у книзі *Час репортажу* [Darska 2023: 224], наводячи приклади того, що прихильники знають автора лише з соціальних мереж, а зовсім не знайомі з його літературною спадщиною. На жаль, це також може бути ознакою нового покоління інтернет-читачів, які надають перевагу коротким комунікативним формам і в їхньому уявленні інформація про навкололітературні процеси може видаватися важливішою, ніж глибока обізнаність з творчим доробком автора. Фрагментарність сприйняття дійсності, вибіркові знання творчості того чи іншого автора також є ознакою масової інтернетизації та надмірного масиву інформації, який оточує сучасного користувача Мережі. Тому вважаємо, що ведення блога є важливою комунікативною стратегією, але блог є лише допоміжним, доповнюючим фактором для літератури і аж ніяк не може бути її заміником.

Моніторинг письменницьких блогів

Аналіз письменницьких блогів покликаний показати присутність літератури як частини культури в інтернет-просторі за допомогою використання новітніх технологій. Через моніторинг дописів, аналіз проблематики, комунікаційних стратегій, дії алгоритмів сучасних технологій можна простежити вплив цих технологій на розвиток літератури, зміцнення зв'язків між автором

і читачем, а також показати загальне тло культурної комунікації. Безумовно, літературні блоги також відображають ширший контекст – політичний, воєнний. Якщо проаналізувати конкретні блоги українських письменників, можна помітити свій характерний стиль, манеру комунікації, притаманну кожному окремому письменникові.

Варто розпочати аналіз із блогу Сергія Жадана. Він відомий своїм унікальним стилем письма, що відображає сучасну українську реальність. Жадан – автор багатьох книжок, його твори перекладають різними мовами світу. Бере активну участь у громадській діяльності, виступає з публічними заявами, коментує політичні та соціокультурні події. Також він є вокалістом і автором текстів у рок-групі „Жадан і Собаки”, де поєднує поезію з електронною музикою. У час російсько-української війни Сергій Жадан став до лав збройних сил України. Сергій Жадан – активний користувач соцмереж, проте його сторінки не можна назвати письменницькими, адже там він висвітлює переважно свою громадську та музичну діяльність, а письменницької творчості там не так вже й багато.

Жадан використовує такі соціальні мережі, як Фейсбук та Інстаграм. На сторінках у Фейсбуці та Інстаграмі переважають дописи з анонсами його музичних та поетичних виступів, а також результати активної громадської діяльності. Інколи він усе ж ділиться з аудиторією своїми письменницькими напрацюваннями, зокрема, декламує власні вірші. З хронологічних дописів про війну і рідне місто Харків народилася книга *Війна у місті* [Zhadan 2024].

Фейсбук-сторінка письменника налічує понад 200 тисяч підписників [Zhadan Facebook 2024], в соцмережі Інстаграм на Сергія Жадана підписано 185 тисяч [Zhadan Instagram 2024]. Сторінки письменника дуже активні, практично щодня є нові дописи, як про культурні події, аукціони для ЗСУ, так і відображення звітів з бойових точок. Сторінки є інтерактивними, спостерігаємо тісну взаємодію з аудиторією. Дописи мають понад 10 тисяч уподобайок, десятки коментарів. Очевидно, що автор сам відповідає читачам. Іноді жартом, іноді підбадьорливими словами, оперативними відгуками на збірки коштів, подяки за закриті потреби для ЗСУ. Взаємодія між автором та аудиторією відбувається в теплій, дружній атмосфері. Можна сказати, що блог Жадана – це платформа однодумців. За допомогою блогінгу автор не лише ділиться творчими здобутками, а й у ширшому масштабі популяризує культуру, підтримує воїнів.

Аналіз блогу письменниці Оксани Забужко має особливе значення для нашого дослідження, адже Оксана Забужко – це непересічна постать української літератури. Вона ж публічна інтелектуалка, філософія сучасності, політична активістка та громадська діячка. Це голос українців за кордоном. Оксана Забужко ділиться своїми роздумами та ідеями, творчими поривами на своїй фейсбук-сторінці, яка налічує 142 тисячі підписників. Оксана Сте-

фанівна є активною користувачкою соцмереж; вона роздумує про політичну ситуацію в Україні, особисту діяльність за кордоном, участь у різноманітних зустрічах, наводить рефлексії про історію, літературну спадщину. Літературна тематика займає чільне місце у блозі, хоч письменниця більше уваги приділяє не власній творчості, а українській літературі загалом. Наприклад, допис про те, як у Франції видали вибрані вірші Лесі Українки, чи інтерв'ю *Що читає Оксана Забужко?*. Авторка щиросердно дбає про поширення знань про українську культуру за кордоном та її принципове відокремлення від Росії, розвінчує міфи про спільну культурну колиску. Дописи письменниці викликають багато реакцій і жвавих коментарів. Поширення інформації зі сторінки Оксани Забужко іноді сягає за тисячу, що свідчить про те, як аудиторія довіряє її авторитетній думці. Окрім власного блогу у соціальних мережах, Оксана Забужко є постійним автором у рубриці блогів видань „Українська Правда”, „Збруч”, „Високий Замок” та інших медіа. Там письменниця у властивій їй стильовій манері ділиться глибоким аналізом актуальних подій та політичних явищ, а також значну увагу приділяє поверненню української культури на її заслужене місце, акцентує на призабутих для сучасної України творах та постатях. З позиції авторитетного літературознавця прагне відродити адекватну самооцінку нашій літературній спадщині, яка упродовж століть була якщо не нищена, то применшувана й знецінювана Російською імперією. Тема війни теж наскрізно присутня у блогах. Оксана Забужко пише і про обстріли міст, і про військових, і про осмислення війни в літературі, засвідчуючи свій історико-філософський погляд на ці події. Важливо підкреслили непереможний оптимізм її фейсбучних дописів: „3 Днем свободи, українці! Не забуваймо: тільки в цьому столітті ми двічі перемагали – на двох Майданах, відбивши спроби Кремля загнати нас назад у свій концтабір. Переможемо і втретє” [Zabuzhko 2024]. Дописи письменниці в основному стосуються творчості, культури, повернення до коренів, поєднання минулого з сучасним – як під призмю історії та політики, так і літератури.

Юрій Андрухович не є найактивнішим автором дописів у соціальних медіа. Попри свій авторитет і статус одного з найпопулярніших українських авторів, впізнаваних за кордоном, Андрухович є досить пасивним блогером. Сторінка у Фейсбук налічує 15 тисяч підписників [Andrukhovych Facebook]. Дописи тут з'являються не так часто. До прикладу, останній датований 20 жовтня 2023 р. Переважно дописи стосуються промоції книг автора або літературних подій за його участю. Також на Фейсбуці Юрій Андрухович поширює інформацію зі своїх інтерв'ю в українських та закордонних медіа. Не бракує інформації про потреби українського війська. Попри порівняно меншу активність у соціальних мережах, Андрухович ніби компенсує це блогами на інших платформах та інтернет-медіа. До прикладу, він часто публікує тексти на сайті „Збруч”. Ось один із фрагментів тексту, написаного у перший тиждень війни:

Але мені вже замало цих масових синьо-жовтих декорацій, тотальних сплесків захвату й емпатії, приголомшливих рукоплескань навстоячки і півмільйонних маніфестацій у центрі того ж Берліна чи десятків інших столиць. Усе це зворушливо і прекрасно. Але мені вже замало: в нас гинуть діти, мами, тати, старі й молоді. Щодня, щоночі і щогодини. В нас гине країна, її міста, мости, будівлі, летовища, культурні пам'ятки. Тепер вимагається щось набагато більше, ніж молитися за нас і плакати. Не лише доброта і гостинність, не лише тепло і слова підтримки, а й безстрашна дія. Європо, не бійся! Стань великою, стань до бою, вали Стіну [Andrukhovych 2022].

Медіа часто звертаються за авторитетною думкою письменника. Його дописи цитують. Наведений вище уривок був поширений понад 5 тисяч разів. Комунікація з аудиторією відбувається у різний спосіб – від авторитетної думки в питаннях сучасної літератури до обговорення актуальних питань.

Андрій Любка чи ненайпопулярніший письменник-блогер. Активність автора є дуже високою. Він уміло поєднує представлення літератури та буденні справи. Форма звіту в соцмережах, який Андрій Любка фільмує наживо, вражає своєю простотою і одночасно ефективністю. Підписників у письменника на фейсбук-сторінці 41 885 осіб. В Андрія Любки дуже активна аудиторія, що миттєво коментує пости, реагує на кожну інформацію, яку публікує автор. Серед коментарів помітно багато слів вдячності, захоплення волонтерською діяльністю письменника. Адже взаємодія з аудиторією дала можливість закупити понад 400 позашляховиків для українських воїнів. Письменник сам їздить на фронт як волонтер, займається постачанням автомобілів для підрозділів ЗСУ. Після 24 лютого 2022 р. Любка більше волонтерить, ніж творить літературу. Звідси більшість блогових дописів про тему війни, фотозвіти з фронту, фото закуплених авто. Усе ж письменник намагається розбавляти воєнну тематику літературними подіями, анонсами. Цікавою є *Рубрика вихідного дня: а що читаєте ви?*, де письменник ділиться власним досвідом читання, відкриває книжкові новинки для своєї аудиторії. Зазвичай такі дописи мають багато користувацької взаємодії, бо спонукають і читачів поділитися своїми літературними вподобаннями. Андрій Любка виступає не лише як автор, авторитетний і талановитий письменник, а модератор діалогу серед своїх шанувальників.

Ярина Чорногуз – лавреатка найвищої літературної нагороди в Україні – Національної премії імені Тараса Шевченка (2024), військова, яка поєднує творчість і службу в лавах ЗСУ. Блог поетеси налічує 34 тисячі підписників [Chornohuz Facebook]. В основному тема війни здомінувала все. Письмениця пише про ситуацію на фронті, гострі суспільні проблеми, пов'язані зі сприйняттям військових; про те, що діється в країні, де третій рік триває війна. Дописи гострі, категоричні, взагалі емоційно стримані, хоч іноді й містять дуже емоційні реакції. Блог є автентичним і щирим: де авторка ділиться своїм життям, роздумами, болючими реакціями на події сьогодення. Все це

знаходить численні відгуки у вдячних читачів. В середньому налічуємо сто коментарів під Ярининими дописами. Україй рідко між користувачами зав'язуються дискусії. Серед воєнної тематики, висвітлення життя військових є й вкраплення літератури: в одному випадку – це вірші, в іншому – перекладацька діяльність письменниці, а також поклики на інтерв'ю з авторкою або ж публікація нових творів у літературних журналах.

Як бачимо, блогінг є важливим чинником інформаційного простору. Можливості соціальних медіа сьогодні настільки великі, що вони стали складовою масової комунікації, важливою інформаційною платформою, яка не лише інформує чи координує, а також впливає, задає тон, випереджаючи традиційні медіа [Rudyk 2020: 203–204]. Саме тому комунікативна функція є таким важливим чинником у блогінгу письменників, зокрема в час російсько-української війни. Комунікація відбувається на кількох рівнях: перший – через живе слово (звернення) письменника; другий – через творчість; третій – через контекст часопростору.

Безпосереднє звернення сучасного письменника до аудиторії дає унікальне відчуття особистого спілкування з автором, на відміну від ще недавнього ХХ століття, коли знайомство з живим письменником було унікальною нагодою. Переважно читачі були знайомі з автором лише через книгу. Сьогодні доступ до спілкування (хоч за характером не так ідивідуального, як швидше масового) є поширеною успішною практикою. Творчість того чи іншого автора стає більш доступною для аудиторії, інформування про літературні події, вихід нових книг тощо став значно простішим за допомогою блогу. Через блогові платформи автори і читачі об'єднані спільним культурним кодом, історичним і політичним зв'язком нашого часу. Це також сприяє успішній комунікації та консолідації суспільства навколо важливих проблем сучасності: збереження державності, захист українських територій, відстоювання прав людини, збереження культурної спадщини, мови та української ідентичності.

Висновки

На основі викладеного матеріалу можемо стверджувати що письменники популяризують свою творчість для широкої аудиторії, використовують нові формати для розмови про літературу і не тільки. За допомогою письменницьких блогів твориться нове культурне середовище, яке об'єднує людей не лише за літературними вподобаннями, а й за світоглядними істинами. Блог письменника має декілька функцій: 1) інформування про літературні новинки, події, життя самого письменника; 2) репрезентативну, коли письменник представляє певну соціальну групу за інтересами;

3) репутаційну, коли письменник як лідер думок промовляє до суспільства на правах морального авторитета; 4) консолідуючу, коли об'єднує спільноту своїх прихильників для вищої мети (наприклад, волонтерство, збір допомоги ЗСУ тощо); 5) просвітницьку, коли письменник як представник духовної еліти нації поширює важливу інформацію, спонукає людей замислитись над вічними істинами, уроками історії, етичними дилемами тощо.

Вважаємо, що особливе значення має письменницький блог у час війни після 2022 р., коли преставники духовної еліти нації траншують світоглядні ідеї, стоять на сторожі збереження української самобутньої культури, безпосередньо включаються у волонтерські ініціативи, є амбасадорами України на міжнародній арені. На прикладі блогової діяльності письменників ми бачимо трансформаційну зміну літератури у добу інтернету та розширення її можливостей. Також підкреслюємо зміну ролі літератури у час війни, коли сама творчість стала чимось більшим, ніж естетична практика, набувши більш прагматичного звучання.

Долучивши до змісту публікації висловлювання сучасних письменників про війну, ми доводимо важливість цієї теми війни для сучасної літератури. Письменники різного віку і статусу, незважаючи на свій літературний стаж чи письменницький авторитет, не можуть оминати воєнну тему у своїй творчості. Адже йдеться не лише про документування війни в літературі, а й про відповідь на різноманітні суспільні потреби, на запит аудиторії.

Соціальні медіа як найпопулярніша платформа користувацького контенту є цінним джерелом для аналізу процесів комунікативної взаємодії письменника та аудиторії. Це дозволяє дослідити комунікацію в конкретних тематичних контекстах, зафіксувати динаміку реакцій та обговорень важливих тем у блогах письменників. Важливий комунікативний чинник мають і візуальні форми інформації, відео-звернення, рілси, фото, афіші тощо. Блог як гібридний жанр дозволяє поєднувати багато жанрових форм, як текстових, так і аудіовізуальних.

У статті вказано переваги й недоліки процесу інтернетизації літератури та нових викликів для письменника сучасності. Незважаючи на все, вважаємо, що ведення авторських блогів має більше позитивних чинників, сприяє наближенню письменника до своєї аудиторії і однозначно є позитивним явищем для популяризації літературної творчості.

References

- Andrukhovych Yu., *Use zbuvaetsia?*, „Zbruc”, 4.03.2022, <https://zbruc.eu/node/110949>.
Andrukhovych Yuriy, <https://www.facebook.com/yuri.andrukhovych>.
Chekmyshev O., Yaroshenko L., *Osnovy yakisnoho bloherstva*, Kyiv: FOP A.M. Rudnytska, 2014.

- Chonka T., *Analitychnyi ohliad suchasnoi ukrainskoi literatury*, „Pomiędzy: Polonistyczno-Ukrainoznawcze Studia Naukowe”, 2022, no. 1 (4), s. 87–95.
- Chornobylskyi A., *Spetsyfika komunikatyvnoi vzaïemodii u sotsialnykh media (na materialy platformy Reddit)*, https://www.dnu.dp.ua/razovi_rady/66.
- Chornohuz Yaryna, <https://www.facebook.com/yaryna.chornohuz>.
- Chorzewska-Rubik P., *Blogi osobiste Tomasza Pułki*, <https://pdfs.semanticscholar.org/92ef/d8fd6c6220ecb0504abde5269e7eb8bed4a1.pdf>.
- Darska B., *Czas reportażu. O tym, co działo się wokół gatunku po 2010 roku*, Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, 2023.
- Dron A., *Tut buly my*, Lviv : Vydavnytstvo Staroho Leva, 2024.
- Hopfinger M., *Wizerunek literatury w kulturze werbalnej i przesłanki zmiany*, [v:] *Dziennikarstwo a literatura w XX i XXI wieku*, red. K. Wojna-Zmorzyński, W. Furman, J. Snopek, Warszawa: Poltext, 2011.
- Horodenko L., *Kontseptsiiia blohu yak tekhnolohii novykh media*, „Current issues of mass communication”, 2014, no. 15, s. 50–61.
- Kaszewski K., *Media o sobie. Językowe elementy autopromocyjne w przekazach informacyjnych prasy, radia i telewizji*, Warszawa: Semper, 2018.
- Kostenko L., *Zapysky ukrainskoho samashedshoho*, Kyiv: A-Ba-Ba-Ha-La-Ma-Ha, 2010.
- Liubka A., *Viina z tylnoho boku*, Chernivtsi: Merydian Chernovits, 2024.
- Lyubka Andriy, <https://www.facebook.com/andriy.lyubka>.
- Maćkiewicz J., *Odbiorca medialny w erze Web 2.0*, „Media Biznes Kultura”, 2023, no. 1 (14), s. 9–17.
- Maryl M., *Konwergencja i komunikacja: gatunki wypowiedzi na stronach internetowych pisarzy*, „Zagadnienia Rodzajów Literackich”, 2012, no. 2 (110), s. 29–51.
- Oldakowska-Kuflowa M., *Wojna Rosji przeciw Ukrainie w wierszach polskich poetów*, „TEKA Komisji Polsko-Ukraińskich Związków Kulturowych”, 2023, no. 6 (18), s. 1–19.
- Pisarski M., *Powieść jako zwierciadło umysłu. Szkic do poetyki hipertekstu na podstawie klasyki gatunku*, „afternoon, a story”, „Patchwork girl”, „A further Xanadu”, [v:] *Liternet. Literatura i internet*, red. P. Marecki, Kraków: Rabid, 2003.
- Rudyk M., *Volodymyr Zdoroveha: 100 aforyzmiv pro zhurnalistyku*, Lviv: Vydavnychiy tsentr fakultetu zhurnalistyky LNU im. I. Franka, 2016.
- Rudyk M., *Vplyv sotsialnykh media na formuvannia hromadskoi dumky*, „Visnyk Lvivskoho Universytetu. Serii: Zhurnalistyka”, 2020, vyp. 48, s. 198–206.
- Rushkoff D., *Get back in the box: Innovation from the inside out*, HarperBusiness, 2005.
- Yurii Andrukhovych pro knyzhky y pysmenstvo pid chas viiny, Radio Nakypilo, 4.06.2024, <https://radio.nakypilo.ua/podcast/yurij-andrukhovych-pro-knyzhky-j-pysmenstvo-pid-chas-vijny/>.
- Zabużko O., *Najdłuższa podróż*, Warszawa: Agora, 2023.
- Zabużko Oksana, <https://tinyurl.com/47r3pm7x>.
- Zadan, *Potribno ne chekaty, a pysaty – Serhii Zhadan pro viinu Ukrainy z Rosiieiu*, Radio Svoboda, 3.10.2018, <https://www.radiosvoboda.org/a/29521972.html>.
- Zhadan Serhij, https://www.instagram.com/serhiy_zhadan/.
- Żadan S., *W mieście wojna*, per. M. Petryk, Wołowiec: Wydawnictwo Czarne, 2024.
- Żadan Serhij, <https://www.facebook.com/serhiy.zhadan>.